

Briselē, 20.10.2020.
COM(2020) 661 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Trešais ziņojums par gūtajiem panākumiem cīņā pret cilvēku tirdzniecību
(2020. gads), kā noteikts Direktīvas 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības
novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību 20. pantā**

{SWD(2020) 226 final}

I. Ievads

Sabiedrības aizsardzība pret organizēto noziedzību un jo īpaši cilvēku tirdzniecības apkarošana ir jaunās ES drošības savienības stratēģijas¹ prioritāte. Direktīvas 2011/36/ES² (“Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva”) 20. pantā ir paredzēts, ka reizi divos gados tiek sagatavots ziņojums par gūtajiem panākumiem cīņā pret cilvēku tirdzniecību.

Cilvēku tirdzniecība ir ļoti ienesīgs noziedzības veids, kas noziedzniekiem nes milzu peļņu, vienlaikus radot milzīgas izmaksas sabiedrībai. Aplēstā ikgadējā peļņa no cilvēku tirdzniecības pasaulē ir 29,4 miljardi EUR³ (konservatīva aplēse). Tiek lēsts, ka cilvēku tirdzniecības kopējās izmaksas ES vienā gadā ir 2,7 miljardi EUR. Šīs izmaksas rodas saistībā ar papildu pakalpojumiem tiesībaizsardzības, veselības un sociālās aizsardzības jomā, zaudējumiem ekonomikas izlaidē, zaudētu dzīves kvalitāti un cilvēku tirdzniecības apkarošanas pasākumu koordināciju⁴. Izmaksas rodas sievietēm, vīriem, meiteņiem un zēniem pamattiesību nopietnu pārkāpumu dēļ, ko izdara cilvēku tirgotāji, un, kamēr pastāv cilvēku tirdzniecība, mūsu sabiedrība turpina tās apmaksāt.

Noziedznieki ir izmantojuši iespējas Covid-19 pandēmijas laikā gūt ievērojamu peļņu un pastiprināt noziedzīgās darbības. Viņi ir mainījuši darbības metodes un arvien vairāk reklamē upurus internetā vai tos ekspluatē privātos objektos. Lai gan pandēmijas ietekme pilnībā vēl nav izmērāma, ir skaidrs, ka krīze ir radījusi ārkārtējas problēmas, nesamērīgi skarot visneaizsargātākās personas, saasinot cilvēku, it īpaši sievietēm un bērnu, neaizsargātību pret cilvēku tirdzniecību. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas, starptautiskās organizācijas un ES aģentūras ir paudušas satraukumu par kavēšanos ar cietušo identificēšanu, kas apgrūtinā viņu iespējas vērsties tiesā un saņemt palīdzību un atbalstu⁵.

¹ COM(2020) 605 final, <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-eu-security-union-strategy.pdf>.

² OV L 101, 15.4.2011., 1. lpp.

³ Eiropola ziņojums “*The THB financial business model*” (“Cilvēku tirdzniecības finansiālais peļņas gūšanas modelis”) (2015), Hāga. <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/trafficking-in-human-beings-financial-business-model>.

⁴ Eiropas Komisijas pētījums “*Study on the economic, social and human costs of trafficking in human beings within the EU*” (“Pētījums par cilvēku tirdzniecības radītajām ekonomiskajām, sociālajām un cilvēku izmaksām ES”) (2020).

⁵ Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku un noziedzības novēršanas biroja (UNODC) pētījuma kopsavilkums “*How Covid-19 restrictions and the economic consequences are likely to impact migrant smuggling and cross-border trafficking in persons to Europe and North America*” (“Kā Covid-19 ierobežojumi un ekonomiskās sekas varētu ietekmēt migrantu kontrabandu un cilvēku pārobežu tirdzniecību uz Eiropu un Ziemeļameriku”), <https://www.unodc.org/islamicrepublicofiran/en/how-covid-19-restrictions-and-the-economic-consequences-are-likely-to-impact-migrant-smuggling-and-cross-border-trafficking-in-persons-to-europe-and-north-america.html>; EDSO īpašā pārstāvja cilvēku tirdzniecības apkarošanas jautājumos paziņojums par nepieciešamību krīzes laikā pastiprināt cīņu pret cilvēku tirdzniecību “*COVID-19 pandemic and its impact for victims and survivors of trafficking in persons*” (“Covid-19 pandēmija un tās ietekme uz cilvēku tirdzniecībā cietušajiem un izdzīvojušajiem”), UNODC, https://icat.network/sites/default/files/28%20April_COVID%20ICAT%20webstory%20and%20list%20

Eiropas Savienības Aģentūra tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropols) brīdina, ka cilvēku tirdzniecība, visticamāk, palielināsies līdz ar ekonomikas lejupslīdi, jo tā izraisīs bezdarbu, un ir sagaidāms, ka palielināsies pieprasījums pēc cilvēku tirdzniecības darbaspēka ekspluatācijas nolūkā un seksuālai izmantošanai. Papildus tradicionālajām ekspluatācijas jomām (prostitūcija, ubagošana un zādzības, tekstilrūpniecība un lauksaimniecība) cilvēku tirdzniecība arvien vairāk ietekmē tādas nozares kā būvniecība, tūrisms, ēdināšana, aprūpe un mājsaimniecības pakalpojumi. Papildus ilgstošajam kaitējumam, kas tiek nodarīts cilvēku tirdzniecības upuriem, tādu uzņēmumu slēgšana, kuriem ekonomikas krīzes dēļ ir zemāka peļņas norma, atvērs tirgu tiem, kuru rīcībā ir nelikumīgs vai lēts darbaspēks⁶.

Cilvēku tirdzniecība ir īpaši smags noziegums, un tā ir aizliegta saskaņā ar ES Pamattiesību hartu kā nopietns pamattiesību pārkāpums⁷. Noziedzīgas organizācijas ir iesaistītas cilvēku tirdzniecībā seksuālai izmantošanai vai darbaspēka ekspluatācijas nolūkā, izmantošanai ubagošanā un noziedzīgās darbībās. Cilvēku tirdzniecības tīkli bieži ir iesaistīti citos noziedzības veidos (vai saistīti ar tiem), piemēram, migrantu kontrabandā, narkotiku tirdzniecībā, preču kontrabandā, izspiešanā, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanā, dokumentu viltošanā, krāpšanā ar maksājumu kartēm un noziedzīgos nodarījumos pret īpašumu (piemēram, zādzībā).

Šajā ziņojumā: i) noteikti būtiski modeļi un cilvēku tirdzniecības apkarošanas problēmas, ii) sniegta statistikas datu analīze un iii) aprakstīti cilvēku tirdzniecības apkarošanas pasākumu rezultāti. Tam pievienots dienestu darba dokuments, kurā sniegta detalizēta, visaptveroša un pamatota informācija. Gan ziņojums, gan dienestu darba dokuments ir balstīts uz:

- informāciju, ko snieguši valstu ziņotāji vai līdzvērtīgi mehānismi, kas paredzēti Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas 19. un 20. pantā;
- komentāriem, ko iesniegušas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kuras darbojas ES Pilsoniskās sabiedrības platformā cilvēku tirdzniecības apkarošanai un ES pilsoniskās sabiedrības e-platformā; un
- informāciju, ko sniegušas attiecīgās ES aģentūras⁸.

Šajā ziņojumā ir ņemta vērā arī Eiropas Parlamenta un Padomes, kā arī starptautisko un reģionālo organizāciju sniegtā informācija. Salīdzinājumā ar iepriekšējo ziņojumu šā

[of%20resources%20%283%29.pdf](#). Pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir paudušas bažas informācijā, ko tās iesniegušas trešajam progresā ziņojumam.

⁶ Eiropola 2020. gada 30. aprīļa ziņojums “*Beyond the pandemic – How Covid-19 will shape the serious and organized crime landscape in the EU*” (“Pēc pandēmijas — kā Covid-19 mainīs smagās un organizētās noziedzības vidi ES”).

⁷ Sk. LESD 83. panta 2. punktu un ES Pamattiesību hartas 5. panta 3. punktu.

⁸ Desmit ES aģentūras, kas parakstījušas 2018. gada kopīgo paziņojumu par apņemšanos sadarboties cilvēku tirdzniecības apkarošanā: Eiropas Patvēruma atbalsta birojs (EASO), Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA), ES Aģentūra tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropols), ES Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (Eurojust), Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds (Eurofound), ES Tiesībaizsardzības apmācības aģentūra (CEPOL), Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centrs (EMCDDA), Eiropas Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā (eu-LISA), Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (Frontex) un Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE).

ziņojuma sagatavošanā ieinteresētās personas sniedza sīkāku informāciju par cilvēku tirdzniecības apkarošanas pasākumu rezultātiem un šo pasākumu ietekmi⁹.

II. CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS MODEĻI ES UN KONSTATĒTĀS PROBLĒMAS

Cilvēku tirdzniecības fenomenu raksturo noteikti modeļi, kas atkārtojas, jaunas problēmas un jaunas tendences. Kopējais reģistrēto cietušo¹⁰ skaits — **14 145**, par kuriem ES dalībvalstis ziņojušas 2 gados (2017. un 2018. gadā), ir lielāks nekā iepriekšējā pārskata periodā¹¹. Ļoti iespējams, **ka faktiskais cietušo skaits ir ievērojami lielāks** par paziņotajiem datiem, jo daudzi cietušie netiek atklāti. Ņemot vērā cietušo lielo skaitu, noziedzīgo nodarījumu izdarītāju kriminālvajāšanas un notiesāšanas gadījumu skaits joprojām ir mazs. Gandrīz puse no visiem cilvēku tirdzniecībā cietušajiem ES ir ES pilsoņi. **Joprojām ievērojama cilvēku tirdzniecība notiek viņu pašu dalībvalstī, un šie cietušie veido vairāk nekā vienu trešdaļu no visiem ES cietušajiem.**

Piecas lielākās ES valstis attiecībā uz cilvēku tirdzniecībā cietušo valstspiederību absolūtos skaitļos ir Rumānija, Ungārija, Francija, Nīderlande un Bulgārija. Piecas lielākās valstis ārpus ES attiecībā uz cilvēku tirdzniecībā cietušo valstspiederību ES ir Nigērija, Ķīna, Ukraina, Maroka un Indija.

Seksuālā izmantošana joprojām ir visizplatītākais cilvēku tirdzniecības mērķis ES. Vairākas dalībvalstis ir ziņojušas, ka pieaugusi cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas nolūkā. Gandrīz **trīs ceturtdaļas no visiem cietušajiem ES bijušas sievietes** (sievietes un meitenes), kuras pārsvarā pārdotas seksuālai izmantošanai. Kopš 2008. gada, kad ES sāka vākt datus par cilvēku tirdzniecību, sievietes un meitenes ir pastāvīgi veidojušas cilvēku tirdzniecībā cietušo lielāko daļu. Cietušo vidū ES joprojām ir ļoti daudz **bērnu**. Lielākā daļa cietušo bērnu bijušas meitenes ar ES valstspiederību, kas pārdotas seksuālai izmantošanai.

Cilvēku tirdzniecības tīklu profesionalitātes un kompetences līmenis kļūst arvien augstāks. Noziedzīgām organizācijām, kas iesaistītas cilvēku tirdzniecībā, ir labi strukturēti noziedznieku tīkli, un tās darbojas starptautiskā mērogā, dažos gadījumos izmantojot pārrobežu starpnieku un specializētu grupu rezervi. Tas, ka noziedznieki **arvien vairāk ļaunprātīgi izmanto informācijas tehnoloģijas,** rada satraukumu un problēmas iestādēm, kas cīnās pret cilvēku tirdzniecību.

2.1. Cilvēku tirdzniecība seksuālas izmantošanas nolūkā

⁹ Šajā ziņojumā ir iekļauti statistikas dati par 2 gadiem: 2017. un 2018. gadu par ES 27. Visi ES 28 paziņotie statistikas dati ir iekļauti dienestu darba dokumentā un ziņojumā “*Data collection on trafficking in human beings in the EU*” (“Datu vākšana par cilvēku tirdzniecību ES”) (2020).

¹⁰ Šajā ziņojumā minētie “cietušie” ir “reģistrēti” cietušie un tādējādi apzīmē oficiāli identificētus un/vai iespējamus cietušos valstu kontekstā.

¹¹ 2015. un 2016. gadā ES 27: 13 461.

Cilvēku tirdzniecība seksuālas izmantošanas nolūkā ir pret sievietēm vērstas vardarbības veids¹², kas sakņojas dzimumu nelīdztiesībā. Seksuālā izmantošana joprojām ir visizplatītākais cilvēku tirdzniecības veids ES kopš 2008. gada. 60 % cietušo tiek pārdoti seksuālai izmantošanai, un vairāk nekā puse no viņiem ir ES valstspiederīgie. Tas, ka vairāk nekā 90 % cietušo no cilvēku tirdzniecības seksuālas izmantošanas nolūkā ir sievietes, uzsver šā nozieguma dzimumu aspektu. Sievietes un meitenes joprojām veido vislielāko daļu no visu veidu ekspluatācijas nolūkā veiktā cilvēku tirdzniecībā cietušajiem. Uz šiem modeļiem pastāvīgi uzmanību vērš dalībvalstis, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un ES aģentūras. Vidi, kur ir augsts risks, raksturo prostitūcija, eskorta aģentūras un pakalpojumi, masāžas pakalpojumi, bāri un naktsklubi. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas ziņo, ka pieaug seksuālas izmantošanas nolūkā veikta cilvēku tirdzniecība internetā un ar jauniem tehnoloģiskiem līdzekļiem, ko varmākas izmanto, lai vervētu un pārdotu savus upurus, galvenokārt sievietes un meitenes, kā arī lai uzmāktos bērniem.

Lielākā daļa dalībvalstu ziņo par konkrētiem pasākumiem, kas veikti, lai vērstos pret būtiskiem modeļiem un jaunām tendencēm saistībā ar cilvēku tirdzniecību seksuālas izmantošanas nolūkā. Ir runa par cietušo identificēšanu un atbalstīšanu, nodrošinot sociālo atbalstu, piemēram, izejas stratēģijas¹³, sociālo un profesionālo reintegrāciju¹⁴ vai seksuālās veselības pakalpojumus cilvēku tirdzniecībā cietušajiem, kuri izmantoti prostitūcijā. Citi pasākumi ir vērsti uz augsta riska nozarēm un augsta riska grupām (neaizsargātiem bērniem, cilvēkiem no atstumtām romu kopienām, migrantiem un bēgļiem) un nodrošina tādas operatīvās darbības kā kriminālizmeklēšanu, slepenu novērošanu, interneta novērošanu, informētības veicināšanas kampaņas, izglītību un apmācību, kā arī iestāžu un politikas attīstību. Dažas dalībvalstis ir pieņēmušas tiesību aktus, kuros noteikts, ka cilvēku tirdzniecībā cietušo pakalpojumu izmantošana seksuālai izmantošanai ir krimināli sodāma, veikušas preventīvus pasākumus, galveno uzmanību pievēršot pieprasījuma mazināšanai¹⁵, un pasākumus saistībā ar vardarbību dzimuma dēļ¹⁶. Tiek ziņots arī par ES līmeņa pārrobežu sadarbību, jo īpaši ar Eiropas Savienības Aģentūras tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropola) un Eiropas Savienības Aģentūras tiesu

¹² Viena no Komisijas galvenajām prioritātēm ir apkarot vardarbību pret sievietēm un atbalstīt cietušos. ES dzimumu līdztiesības stratēģijā 2020.–2025. gadam ir noteikti politikas mērķi un darbības vardarbības izbeigšanai pret sievietēm. Viena no Komisijas galvenajām prioritātēm joprojām ir ES pievienošanās Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu. Ja ES pievienošanās joprojām tiks bloķēta, Komisija ierosinās pasākumus, lai sasniegtu tos pašus mērķus, kas noteikti Stambulas konvencijā. Priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena 2020. gada 16. septembrī paziņoja, ka Komisija plāno nākt klajā ar tiesību akta priekšlikumu, lai novērstu un apkarotu īpašus ar dzimumu saistītus vardarbības veidus. Likumdošanas iniciatīvai būs tāds pats mērķis kā konvencijai: nodrošināt, ka ES dalībvalstīs ir ieviesti efektīvi pasākumi (ES kompetences jomās), lai novērstu un apkarotu vardarbību pret sievietēm.

¹³ Piemēram, Francijā, Īrijā, Maltā.

¹⁴ Piemēram, Spānijā un Francijā.

¹⁵ Piemēram, Īrijā *Garda National Protective Service Bureau* sadarbībā ar NVO veic apmācību un informētības veicināšanas pasākumus, lai identificētu cilvēku tirdzniecībā seksuālas izmantošanas nolūkā cietušos un nosūtītu viņus uz attiecīgiem dienestiem.

¹⁶ Piemēram, apmācība un informētības veicināšanas pasākumi tiesībaizsardzības vai izglītības jomas darbiniekiem par dažādiem ar dzimumu saistītiem vardarbības veidiem, kā arī politikas un likumdošanas izstrāde ar dzimumu saistītiem vardarbības jomā.

iestāžu sadarbībai krimināllietās (*Eurojust*) atbalstu. ES aģentūras turpina palīdzēt dalībvalstīm to centienos, cita starpā publicējot norādījumus¹⁷ vai piedāvājot apmācību.

Neskatoties uz to, ka ir veikti šie konkrētie pasākumi, pilsoniskās sabiedrības organizācijas turpina uzsvērt, ka ES netiek pievērsta pietiekama uzmanība cilvēku tirdzniecībai seksuālas izmantošanas nolūkā, t. sk. izmeklēšanai un nozieguma dzimumu aspektam.

2.2. Cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas nolūkā

Vairākas dalībvalstis un pilsoniskās sabiedrības organizācijas ziņo, ka pieaug cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas nolūkā. Šādai ekspluatācijai pārdoti **15 % no visiem cietušajiem**. Ziņojumi liecina, ka cietušie ir izmantoti lauksaimniecības nozarē (t. sk. sezonas darbā), privātās nodarbinātības aģentūrās, būvniecības nozarē, viesmīlības nozarē, uzkopšanas nozarē, māsaimniecības darbā, aprūpes pakalpojumos, aprūpes iestādēs, diennakts veikalos, bāros, automobiļu mazgātavās, atkritumu savākšanas un pārstrādes uzņēmumos, mežsaimniecībā, tekstilrūpniecībā un apģērbu rūpniecībā, pārtikas ražošanā, pārstrādē un iepakošanā.

Darbaspēka ekspluatācija **galvenokārt attiecas uz vīriešiem (68 %)**, lai gan **dažās nozarēs tā galvenokārt attiecas uz sievietēm**, jo īpaši māsaimniecības, aprūpes vai uzkopšanas pakalpojumu jomā. Dalībvalstis arī ziņojušas, ka arvien vairāk **bērnu kļūst par cilvēku tirdzniecības upuriem** darbaspēka ekspluatācijas nolūkā.

Pateicoties īpašiem pasākumiem, kuru mērķis bija novērst cilvēku tirdzniecību darbaspēka ekspluatācijas nolūkā un uzlabot cietušo identificēšanu, darba iestādes varēja veikt intensīvākas pārbaudes, kas ietvēra ciešāku sadarbību ar tiesībsardzības iestādēm. Dalībvalstis ziņo, ka tās nodrošina mērķorientētus mācību kursus darba un sociālajiem inspektoriem, tiesībsardzības iestāžu darbiniekiem, tiesu iestādēm, juridisko profesiju pārstāvjiem, sociālajiem darbiniekiem, muitas iestādēm, diplomātiskajām un konsulārajām amatpersonām, imigrācijas iestādēm, izglītības nozares darbiniekiem, nodarbinātības aģentūrām un patversmēm. Turklāt dalībvalstis vienotās rīcības dienās veica pārbaudes par darbaspēka ekspluatāciju, kopīgas izmeklēšanas un darbības saistībā ar Eiropas daudzdisciplīnu platformu pret noziedzības draudiem (*EMPACT-THB*¹⁸), īpaši koncentrējoties uz augsta riska nozarēm¹⁹. Pasākumi bija vērsti

¹⁷ Sk. Pamattiesību aģentūras un Eiropas Komisijas 2019. gada rokasgrāmatu “*Children deprived of parental care found in an EU Member State other than their own — A guide to enhance child protection focusing on victims of trafficking*” (“Bērni bez vecāku aprūpes, kuri atrasti citā ES dalībvalstī: rokasgrāmata bērnu aizsardzības uzlabošanai, koncentrējoties uz cilvēku tirdzniecībā cietušajiem”), Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta (*EIGE*) 2018. gada ziņojumu: [Gender-specific measures in anti-trafficking actions: report](#).

¹⁸ “Apkarot cilvēku tirdzniecību ES saistībā ar visiem ekspluatācijas veidiem, tostarp seksuālu un darbaspēka ekspluatāciju, kā arī visus bērnu tirdzniecības veidus” ir viena no ES prioritātēm cīņā pret noziedzību, kas palīdz apkarot organizētu un smagu starptautisku noziedzību saskaņā ar ES politikas ciklu/*EMPACT* 2018.–2021. gadā. Sk. Padomes secinājumus par ES prioritāšu noteikšanu cīņai pret organizētu un smagu starptautisku noziedzību laikposmā no 2018. līdz 2021. gadam, ST 9450/17.

¹⁹ Piemēram, Bulgārijas un Francijas tiesībsardzības iestādes ar Eiropola un *Eurojust* atbalstu kopīgas izmeklēšanas operācijā likvidēja organizētās noziedzības grupu, kas pārdeva Bulgārijas pilsoņus darbaspēka ekspluatācijai lauksaimniecības nozarē Francijā. Par cietušajiem tika identificēti kādi 167 cilvēki, kas bija pieņemti sezonas darbā vīnogu novākšanā netālu no Lionas:

uz informācijas sniegšanu cilvēkiem, kuri varētu kļūt par cietušajiem cilvēku tirdzniecībā darbaspēka ekspluatācijas nolūkā (jo īpaši darba meklētājiem), migrantiem (piemēram, cilvēkiem, kuri pārvietojas migrantu kontrabandistu maršrutos un varētu kļūt par Vidusjūras reģiona noziedznieku tīklu upuriem) un patvēruma meklētājiem, kā arī romu kopienām un cilvēkiem, kuri dodas strādāt uz ārzemēm.

Nesen izveidotā Eiropas Darba iestāde²⁰ sadarbosies ar ES aģentūrām, kas darbojas nodarbinātības un sociālās politikas jomā, kā arī ar aģentūrām, kas cīnās pret organizēto noziedzību un cilvēku tirdzniecību, t. sk. Eiropolu un *Eurojust*.

Neskatoties uz progresu, kas panākts darbaspēka ekspluatācijas nolūkā veiktas cilvēku tirdzniecības gadījumu atklāšanā, pilsoniskās sabiedrības organizācijas norāda, ka vēl ir jāuzlabo darba inspekcijas un nodarbinātības standartu uzraudzība, jo īpaši tādās nozarēs kā lauksaimniecība, būvniecība, ēdināšana, uzkopšana, viesmīlība (piemēram, viesnīcas) un skaistumkopšana (piemēram, manikīra saloni).

Attiecībā uz darbaspēka ekspluatācijas nolūkā veiktas cilvēku tirdzniecības apkarošanu un novēršanu starptautiskajās produktu piegādes ķēdēs vairākas dalībvalstis (piemēram, Grieķija, Nīderlande, Austrija) **ziņojušas par pasākumu pieņemšanu tādu jautājumu risināšanai kā uzņēmumu un juridisko personu atbildība, uzticamības pārbaude piegādes ķēdē un uzņēmējdarbības saistība ar cilvēktiesībām.** Pilsoniskās sabiedrības organizācijas uzsver, cik svarīgi ir palielināt pārredzamību produktu piegādes ķēdēs, kurās bieži notiek cilvēku tirdzniecība, kā arī ieviest uzticamības pārbaudes prasības.

2.3. Citi cilvēku ekspluatācijas veidi

Cilvēku tirdzniecībā saistībā ar citiem ekspluatācijas veidiem cietušie veido 18 % no cietušajiem²¹. Tas galvenokārt attiecas uz cilvēku tirdzniecību piespiedu ubagošanas un piespiedu noziedzības nolūkā, kā arī uz zīdaiņu tirdzniecību, orgānu izņemšanu²², nelikumīgu adopciju, tādu ES valstspiederīgo tirdzniecību, kuri finansiāli izmantoti ar krāpšanu, un cilvēku tirdzniecību surogācijas pakalpojumu nolūkā.

Cilvēku tirdzniecība piespiedu noziedzības un piespiedu ubagošanas nolūkā

Tiek ziņots, ka dažās dalībvalstīs, proti, Bulgārijā, Horvātijā, Grieķijā, Nīderlandē, Polijā, šie ekspluatācijas veidi kļūst arvien izplatītāki, un tajos nereti ir iesaistīti bērni. Cilvēku tirdzniecība piespiedu noziedzības nolūkā ir saistīta ar sīkiem noziegumiem, organizētiem noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu, piemēram, kabatzagļu darbību vai zādzībām veikalā, un zādzībām. Tā ir saistīta arī ar sarežģītākiem noziedzības

<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/bad-harvest-for-bulgarian-french-network-exploiting-vineyard-workers>.

²⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1149 (2019. gada 20. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Darba iestādi, groza Regulas (EK) Nr. 883/2004, (ES) Nr. 492/2011 un (ES) 2016/589 un atceļ Lēmumu (ES) 2016/344 (OV L 186, 11.7.2019., 21. lpp.).

²¹ Sīkāka informācija par ekspluatācijas veidiem ir pieejama ziņojumā “*Data collection on trafficking in human beings in the EU*” (2020).

²² Dalībvalstis 2017. un 2018. gadā ziņoja par 17 cilvēku tirdzniecības gadījumiem ES orgānu izņemšanas nolūkā.

veidiem, piemēram, zādzību un krāpniecību atbildību pastiprinošos apstākļos vai narkotiku tirdzniecību un izplatīšanu. Abiem ekspluatācijas veidiem ir raksturīga augsta pārvietošanās pakāpe starp valstīm. Ziņojumi liecina, ka piespiedu ubagošanas nolūkā veiktā cilvēku tirdzniecībā cietušie ir cilvēki, kuriem ir narkotisko vielu un alkohola pārmērīgas lietošanas problēmas, cilvēki ar fizisko spēju traucējumiem, kuri pieder pie etniskajām minoritātēm, t. sk. cilvēki no atstumtām romu kopienām, vai kuriem ir finansiālas grūtības. Piespiedu noziedzības un piespiedu ubagošanas nolūkā veiktā cilvēku tirdzniecībā cietušie parasti ir jaunāki nekā tie, kuri pakļauti citiem ekspluatācijas veidiem. Joprojām pastāv būtiskas problēmas saistībā ar cilvēku tirdzniecībā cietušo un minētajiem mērķiem izmantoto personu identificēšanu un atzīšanu.

Cilvēku tirdzniecība saistībā ar piespiedu, ekspluatējošām fiktīvām laulībām

Par cietušajiem, kas tiek pārdoti piespiedu, ekspluatējošu fiktīvo laulību dēļ, dažkārt tiek ziņots kā par citos cilvēku tirdzniecības veidos, t. sk. no seksuālas izmantošanas un/vai darbaspēka ekspluatācijas, cietušajiem. Sievietes un bērni ir īpaši neaizsargāti pret šādos nolūkos veiktu cilvēku tirdzniecību. Ziņojumos konstatēts, ka lielākā daļa cietušo ir no atstumtām romu kopienām un ka pastāv saikne ar migrāciju migranšu sieviešu un meiteņu neaizsargātības dēļ.

2.4. Bērnu tirdzniecība

Ir satraucoši, ka cilvēku tirdzniecībā cietušo vidū joprojām ir bērni. **Gandrīz ceturtdaļa** no visiem cietušajiem ES ir **bērni**. Lielākā daļa cietušo bērnu ES ir meitenes (78 %). **Gandrīz 75 %** no visiem bērnu tirdzniecības upuriem ES ir **ES valstspiederīgie**. Gandrīz trīs ceturtdaļas (69 %) no cietušajiem bērniem ārpus ES ir meitenes. **Vairāk nekā 60 %** no cietušajiem bērniem ES **pārdoti seksuālas izmantošanas nolūkā**. **Bērnu tirdzniecība joprojām ir nopietna problēma**, jo īpaši meiteņu un zēnu tirdzniecība seksuālai izmantošanai un piespiedu kārtā izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu, piemēram, kabatzagļu darbībai vai zādzībām veikalā, tādiem ar narkotikām saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem kā marihuānas audzēšana²³ un piespiedu, agrīnām un fiktīvām laulībām. Bērni migranti un jo īpaši nepavadīti bērni migranti joprojām ir pakļauti lielākam cilvēku tirdzniecības un ekspluatācijas riskam migrācijas maršrutos uz ES un ES teritorijā. Cilvēku tirgotāji bieži ir izmantojuši uzņemšanas centrus, lai identificētu potenciālos upurus un organizētu viņu nogādāšanu uz ekspluatācijas vietām²⁴.

Dalībvalstis un ES dalībnieki ir paveikuši vērā ņemamu darbu, lai novērstu bērnu tirdzniecību, cita starpā ir izstrādātas: i) vadlīnijas, ii) sadarbības un atbalsta struktūras, iii) novēršanas iniciatīvas, iv) mācību programmas, v) izpratnes veidošanas un informēšanas pasākumi, vi) veikta izglītošana un vii) tiesībaizsardzības iestāžu operatīvās darbības, t. sk. pārrobežu darbības. **Tomēr, ņemot vērā to, ka bērnu tirdzniecība joprojām turpinās, ir vajadzīgi stingrāki pasākumi, lai efektīvi novērstu un apkarotu šo noziedzīgo nodarījumu.** Padomes secinājumos par seksuālas vardarbības

²³ Eiropols, Eiropas Migrantu kontrabandas apkarošanas centrs (EMSC), 4. gada darbības pārskats — 2019. gads.

²⁴ Turpat.

pret bērniem apkarošanu atkārtoti uzsvērts, ka cīņa pret **seksuālu vardarbību pret bērniem un bērnu seksuālu izmantošanu** bieži vien ietver arī cīņu pret organizēto noziedzību un cilvēku tirdzniecību²⁵. ES stratēģijā efektīvākai cīņai pret seksuālu vardarbību pret bērniem, ko pieņēma 2020. gadā, turklāt uzsvērts, ka, paredzot preventīvos pasākumus, ir jāņem vērā dažādu bērnu grupu, t. sk. cilvēku tirdzniecībā cietušo bērnu, īpašie apstākļi²⁶.

2.5. Jauni modeļi

Cilvēku tirgotāju izmantotās metodes ir mainījušās līdz ar **interneta** un sociālo plašsaziņas līdzekļu plašo izmantošanu un **jaunu tehnoloģiju** ieviešanu daudzos cilvēku tirdzniecības ķēdes posmos. Cilvēku tirgotāji arvien prasmīgāk izmanto tehnoloģijas un internetu, lai paplašinātu savas noziedzīgās darbības tiešsaistē un ieguldītu un slēptu noziedzīgā ceļā iegūtos līdzekļus. Vairākās dalībvalstīs internets un ar to saistītie sociālie plašsaziņas līdzekļi ir galvenie instrumenti, ko izmanto cilvēku tirdzniecības upuru vervēšanai, un īpaši apdraudēti ir bērni. Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas tiek izmantotas upuru vervēšanai, transporta un izmitināšanas organizēšanai, viņu pakalpojumu reklamēšanai, noziedzīgā nodarījuma izdarītāju savstarpējai saziņai un upuru kontrolēšanai, kā arī noziedzīgi iegūtu līdzekļu pārvedumiem. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas arī norāda uz pieaugošo risku, ka internets tiks izmantots cilvēku tirdzniecībai, jo īpaši seksuālai izmantošanai peļņas gūšanas nolūkā.

Tomēr tehnoloģijām var būt svarīga nozīme cilvēku tirdzniecības novēršanā un pārtraukšanā. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas uzsver, ka ir jāturpina izstrādāt un īstenot tehnoloģiskus pasākumus noziedzības apkarošanai. **Lielāka uzmanība jāpievērš jaunu tehnoloģiju izpētei un izmantošanai, lai novērstu un pārtrauktu cilvēku tirdzniecību un aizsargātu cietušos.**

Jaunas tendences, par kurām ziņo Eiropols, attiecas uz **noziedzīgām organizācijām, kas nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību nelikumīgas adopcijas nolūkā**²⁷. Turklāt **cilvēku tirdzniecība vairākiem ekspluatācijas veidiem** tika identificēta kā jauna tendence, pret ko, kā noskaidrojies, īpaši neaizsargātas ir sievietes un meitenes. Tika ziņots par **zīdaiņu tirdzniecības** gadījumiem, par cilvēku tirdzniecību **orgānu pārdošanai**, ES valstspiederīgo tirdzniecību ar mērķi dzemdēt un pārdot bērnus un tādu ES valstspiederīgo tirdzniecību, kuri finansiāli **izmantoti ar krāpšanu**. Dažas pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir paudušas satraukumu par jauniem cilvēku tirdzniecības veidiem **surogācijas pakalpojumu** nolūkā.

2.6. Migrācija

Pēdējos trīs gados ES ir turpinājuši ierasties migranti, kuri lūdz starptautisko aizsardzību. Joprojām ir grūti identificēt un atklāt cilvēku tirdzniecības upurus vai potenciālos upurus jauktās migrācijas plūsmās. Ziņojumos migrācijas konteksts ir saistīts ar paaugstinātu cilvēku tirdzniecības risku, jo cilvēku tirdzniecības tīkli ļaunprātīgi izmanto augsta riska

²⁵ 12862/19.

²⁶ ES stratēģija efektīvākai cīņai pret bērnu seksuālu izmantošanu (COM(2020) 607 final).

²⁷ EMSC 4. gada darbības pārskats, 2019. gads.

grupu neaizsargātību un patvēruma procedūras galvenokārt vēlākas seksuālas izmantošanas nolūkā. Cilvēku tirdzniecība ir sarežģīts noziedzīgs nodarījums, kas saistīts ar dažādiem citiem noziedzības veidiem, t. sk. tādiem, kuri atbalsta noziedzīgus nodarījumus, kas atvieglo cilvēku tirdzniecības ķēdes dažādus posmus konkrētā kontekstā, piemēram, migrantu kontrabandas kontekstā.

Minēto problēmu risināšanai vajadzīgs plašs dalībnieku loks, kuri cieši sadarbojas, lai turpinātu attīstīt un uzlabot esošās sistēmas nosūtīšanai uz attiecīgajiem dienestiem, pastiprinātu sadarbību starp valstu iestādēm un atbalsta organizācijām (piemēram, cietušo atgriešanās uz izcelsmes valsti), lūgtu atbalstu un norādījumus ES aģentūrām (piemēram, Eiropas Robežu un krasta apsardzei, Pamattiesību aģentūrai, Eiropas Patvēruma un atbalsta birojam, Eiropolam) un sadarbotos ar starptautiskām organizācijām (piemēram, brīvprātīgas atgriešanās gadījumā). Būtiska nozīme ir sadarbībai ar izcelsmes un tranzīta valstīm un galvenajām ieinteresētajām personām, t. sk. Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku un noziedzības novēršanas biroju, Starptautisko Migrācijas organizāciju, Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko Bērnu fondu, Apvienoto Nāciju Organizācijas Augsto komisāru bēgļu jautājumos, Starptautisko Migrācijas politikas attīstības centru un pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

Eiropols²⁸ uzsver saikni starp cilvēku tirdzniecību un citiem ar migrāciju saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem. Piemēram, tikli Nigērijā būtiski ietekmē noziedzības vidi ES, jo regulāri sadarbojas ar vietējiem noziedzīgajiem grupējumiem saistībā ar citiem organizētās noziedzības veidiem. Pamatojoties uz dalībvalstu operatīvo informāciju, Eiropols ir arī norādījis, ka minētie tikli “launprātīgi izmanto patvēruma mehānismu, lai legalizētu gan savu, gan cietušo statusu”. Daudziem aizdomās turētajiem, kuri ir iesaistīti cilvēku tirdzniecībā, ir likumīgas uzturēšanās atļaujas, viņi pašlaik ir patvēruma meklētāji vai viņiem ir bēgļa statuss²⁹.

Tiek ziņots, ka neaizsargātas migrantes un bēgles, kā arī nepavadīti nepilngadīgie ir pakļauti **pastāvīgam riskam kļūt par cilvēku tirdzniecības upuriem**. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas norāda, ka netiek pietiekami ņemti vērā migrācijas un dzimuma aspekti noziedzībā, tādēļ pret sievietēm un meitenēm tiek vērsta nesamērīga seksuālā izmantošana. Turklāt neaizsargātības situācijas, kas var veidoties migrācijā, rada lielāku risku sievietēm, kuras lūdz starptautisko aizsardzību, kļūt par cilvēku tirdzniecības un citu ar dzimumu saistītas vardarbības veidu, piemēram, izvarošanas vai vardarbības ģimenē, upuriem, jo īpaši saistībā ar grūtībām piekļūt drošai izmitināšanai un atbilstošām konsultācijām. **Pilsoniskās sabiedrības organizācijas uzsver, ka ir vajadzīga dzimumsensitīva pieeja, lai palīdzētu un sniegtu atbalstu seksuālas izmantošanas nolūkā veiktā cilvēku tirdzniecībā cietušajiem.**

Pārmaiņas varētu panākt, pastiprinot dalībvalstu veiktos preventīvos un kriminālvajāšanas pasākumus un stratēģijas. **Eiropas Patvēruma atbalsta birojs (EASO) ziņo par vairākiem faktoriem, kuri var vājināt cilvēku tirdzniecībā cietušo spējas iesniegt un pamatot starptautiskās aizsardzības pieteikumu.** Šādi faktori ietver

²⁸ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/emsc-4th-annual-activity-report—2019>.

²⁹ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/emsc-4th-annual-activity-report—2019>.

to, ka starp pieteikumu iesniedzējiem netiek identificēti cilvēku tirdzniecībā cietušie un cilvēki, kuriem draud ļaunprātīga izmantošana, ka mehānisms cietušo nosūtīšanai pienācīga atbalsta sniegšanai nav efektīvs vai vietu trūkumu īpašos uzņemšanas/aizsardzības centros, kas var kavēt atbalsta un aizsardzības sniegšanu cietušajiem. Dažkārt cietušie tiek arī novirzīti uz valsts mehānismu, neņemot vērā to, ka viņiem varētu būt vajadzīga starptautiskā aizsardzība, un tādējādi var netikt atzīts, ka viņiem ir bēgļa statuss.

Atšķirīga politika un noteikumi, kurus piemēro cilvēku tirdzniecībā cietušajiem no valstīm ārpus ES, var ietekmēt viņu iespējas izmantot savas tiesības, un tas attiecas arī uz tiem, kuri iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu³⁰. Cilvēku tirdzniecībā cietušie var tikt nosūtīti uz valsti, kurā viņi ieradušies vispirms un tur cietuši no izmantošanas, tādējādi kļūstot pieejamāki cilvēku tirgotājiem un vairāk pakļauti atkārtotas tirdzniecības riskam. Šajā sakarā pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir vērsušas uzmanību uz Dublinas III regulas³¹, ES Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas un Uzturēšanās atļauju direktīvas³² noteikumiem.

III. CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS APKAROŠANAS PASĀKUMU REZULTĀTI

Pareiza un pilnīga Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas transponēšana un pilnīga īstenošana joprojām ir Komisijas prioritāte. Šajā sakarā ES darbības ietvēra finansiālu atbalstu, norādījumu sniegšanu, zināšanu veidošanu un sadarbības pastiprināšanu noziedznieku kriminālvajāšanā un viņu tīklu likvidēšanā, atbalstu ieinteresētajām personām cietušo identificēšanā un palīdzības un atbalsta sniegšanā cietušajiem un noziedzības novēršanas veicināšanu.

2016. gada ziņojums par transponēšanu³³ parādīja, ka dalībvalstis ir pielikušas ievērojamas pūles, lai transponētu Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu. Tomēr tajā bija norādīts, ka joprojām ir iespējami ievērojami uzlabojumi, jo īpaši attiecībā uz konkrētiem bērnu aizsardzības pasākumiem, bērnbijas prezumpciju un bērnu vecuma novērtējumu, aizsardzību līdz kriminālvajāšanai un tās laikā, piekļuvi beznosacījumu palīdzībai, kompensācijām, nesodāmību, palīdzību un atbalstu cietušā bērna ģimenes loceklim, kā arī preventīviem pasākumiem. Pēc šiem konstatējumiem 2019. gada martā dalībvalstīm tika pieprasīta papildu informācija. Komisija saņēma atbildes no visām 27 dalībvalstīm, kurām ir saistoša Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīva³⁴. Komisija turpinās cieši uzraudzīt īstenošanu saskaņā ar pilnvarām, kas tai piešķirtas

³⁰ Eiropas Komisija, pētījums “Dalībvalstu iekšējo un starptautisko mehānismu cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem darbības pārskatīšana”, 2020. gads.

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 604/2013 (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV L 180, 29.6.2013.).

³² Padomes Direktīva 2004/81/EK (2004. gada 29. aprīlis) par uzturēšanās atļaujām, kas izdotas tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri vai bijuši iesaistīti darbībās, kas veicina nelegālo imigrāciju, kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm (OV L 261, 6.8.2004.).

³³ COM(2016) 722 final, kas jālasa kopā ar ziņojumu, kurš sagatavots atbilstoši Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas 23. panta 2. punkta prasībām (COM(2016) 719).

³⁴ Dānijai tā nav saistoša, Apvienotajai Karalistei tā ir saistoša.

atbilstoši Līgumiem, un var veikt attiecīgas darbības, t. sk. vajadzības gadījumā ierosināt pārkāpuma procedūras.

3.1 Vēršanās pret nesodāmības apziņu

Nesodāmības apziņa dominē, ja personas, kas iesaistītas noziedzīgā peļņas gūšanas modelī un cilvēku tirdzniecības ķēdē, netiek sauktas pie atbildības par savu noziedzīgo darbību sekām. Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvā noteikts, ka dalībvalstīm jānodrošina, ka:

- izmeklētājiem un prokuratūras dienestiem ir pieejami efektīvi izmeklēšanas līdzekļi;
- ir apmācītas personas, nodaļas un dienesti, kas izmeklē cilvēku tirdzniecības nodarījumus un veic kriminālvajāšanu par tiem; un
- izmeklētāji un prokuratūras dienesti nav atkarīgi no cietušo iesniegumiem vai apsūdzībām.

Cilvēku tirdzniecību stimulē milzīgā peļņa, ko tā nes noziedzīgām organizācijām. Lai efektīvi samazinātu pieprasījumu, ir jāveic pasākumi, kuri neļautu cilvēku tirgotājiem saņemt finansiālu ieguvumu un nodrošinātu, ka noziedzīgais nodarījums neatmaksājas. Noziedzīgā peļņas gūšanas modeļa pārtraukšanai joprojām būtiska ir noziedzīgi iegūtu līdzekļu un peļņas izņemšana un konfiscēšana, kā arī naudas plūsmas izsekošana, izmantojot arī finanšu izmeklēšanu un kopīgi veiktu izmeklēšanu. Likumpārkāpēju saukšana pie atbildības, cita starpā ar arestiem, kriminālvajāšanu un notiesāšanu, palielina atturošo ietekmi, tādējādi palīdzot novērst nodarījumu. Lai vērstos pret nesodāmības apziņu un palielinātu pārskatatbildību, ir intensīvāk jāveic izmeklēšana, kriminālvajāšana un notiesāšana ne tikai pret cilvēku tirgotājiem, bet arī pret tiem, kuri iedzīvojas uz noziedzības rēķina un izmanto cietušos.

ES joprojām pastāv likumpārkāpēju nesodāmība, un cilvēku tirgotāju kriminālvajāšanas un notiesāšanas gadījumu skaits joprojām ir zems. ES 2017. un 2018. gadā saistībā ar cilvēku tirdzniecību aizdomās turēto skaits bija 11 788, bija celtas 6163 apsūdzības un pieņemti 2426 notiesājoši spriedumi. Iemesli tam, ka aizdomās turēto un apsūdzēto personu skaits ir lielāks, bet notiesājošo spriedumu skaits mazāks nekā iepriekšējā pārskata periodā³⁵, var būt saistīti ar daudziem faktoriem, kas neļauj izdarīt galīgo tendenču analīzi. Tomēr pret cilvēku tirgotājiem vērsto kriminālvajāšanas gadījumu nelielais skaits un vēl jo vairāk nelielais notiesājošo spriedumu skaits ES salīdzinājumā ar izmeklēšanu skaitu liecina, ka vainīgo saukšana pie atbildības joprojām ir problemātiska. Grūtības, ar kurām saskaras tiesu un tiesībsardzības iestādes, ietver: i) grūtības iegūt pierādījumus, kuri pierādītu noziedzīgā nodarījuma sarežģītos elementus,

³⁵ Eiropas Komisijas Otrais ziņojums par gūtajiem panākumiem cīņā pret cilvēku tirdzniecību (2018. gads), kā noteikts Direktīvas 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību 20. pantā, COM(2018) 777 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2018%3A777%3AFIN>, un tam pievienotais dokuments SWD(2018) 473 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018SC0473&from=EN>; ziņojums “Data collection on trafficking in human beings in the EU” (2018), https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_data-collection-study.pdf.

ii) grūtības nodrošināt finanšu izmeklēšanas veikšanai vajadzīgo resursu un zināšanu līmeni un iii) grūtības pārrobežu un starptautiskajā sadarbībā. **Lielais reģistrēto cietušo skaits ES norāda, ka ir vajadzīga stingra krimināltiesiska reakcija, lai izbeigtu vainīgo nesodāmību un cilvēku tirdzniecības noziegumus padarītu par augsta riska, neienesīgiem noziegumiem.**

Francija ziņojusi par lielāko skaitu kriminālvajāšanas gadījumu par cilvēku tirdzniecību ES, pēc tam seko Beļģija, Rumānija, Austrija un Bulgārija. Francijā arī reģistrēts vislielākais notiesājošo spriedumu skaits par cilvēku tirdzniecības nodarījumiem ES, kam seko Rumānija, Vācija, Spānija un Beļģija. 70 % no notiesātajiem **cilvēku tirgotājiem ir ES pilsoņi. Lielākā daļa cilvēku tirgotāju noziedzīgo nodarījumu izdarīti seksuālas izmantošanas nolūkā. Mazāk nekā piektā daļa no visiem likumpārkāpējiem ir veikuši cilvēku tirdzniecību darbaspēka ekspluatācijas nolūkā.** Likumpārkāpēju vidū vairākums arvien ir **vīrieši**, kuri veido vairāk nekā divas trešdaļas no aizdomās turamajiem, apsūdzētajiem un notiesātajiem par cilvēku tirdzniecību.

Daudzas dalībvalstis ziņojušas, **ka ir pieņēmušas tiesībsardzības un tiesvedības pasākumus, lai nodrošinātu iestādēm īpašas izmeklēšanas metodes un uzticētu tām konkrētus pienākumus izmeklēt un saukt pie atbildības par cilvēku tirdzniecības nodarījumiem.** Ir pieliktas pūles, lai **pastiprinātu finanšu izmeklēšanu, kopīgu izmeklēšanu un pārrobežu sadarbību**, kā arī pasākumus noziedzīgi iegūtu līdzekļu izņemšanai un konfiscēšanai. Dalībvalstis arvien vairāk izmanto ES **sadarbības instrumentus**, resursus un **lielapjoma informācijas sistēmas**, jo īpaši ar ES aģentūru atbalstu, lai apmainītos ar informāciju un veiktu kopīgus pasākumus. Daudzas dalībvalstis ziņo, ka ir pierādījis, ka kopējās izmeklēšanas grupas ir īpaši efektīvs sadarbības instruments, kas veicina pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti un efektivitāti, nodrošinot ātru informācijas apmaiņu un pierādījumu vākšanu. Cilvēku tirdzniecība ir viena no noziedzības jomām, kurās ir izveidots visvairāk kopējo izmeklēšanas grupu³⁶. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem *Eurojust* 2018. un 2019. gadā ir reģistrējis vairāk cilvēku tirdzniecības lietu, koordinācijas sanāksmju un kopēju izmeklēšanas grupu cilvēku tirdzniecības jautājumos³⁷.

Dalībvalstis ir sniegušas arvien lielāku ieguldījumu Eiropola darbībā, tādēļ ir ievērojami palielinājusies tiesībsardzības iestādēm sniegtā palīdzība. 2019. gadā pēc *EMPACT* ietvaros veiktajām operatīvajām darbībām cilvēku tirdzniecības jomā arestētas 825 personas, 8824 personām piešķirts aizdomās turētā statuss un identificēti 1307 potenciāli cietušie, t. sk. 69 bērni, atklātas vai likvidētas 94 organizētās noziedzības grupas un banku kontos, uzņēmumos un tīmekļa domēnos iesaldēti aktīvi 1,5 miljona EUR apmērā³⁸. **Lai gan vairākas dalībvalstis arvien vairāk izmanto**

³⁶ 2019. gadā tika izveidotas 26 no 103 kopējām izmeklēšanas grupām cilvēku tirdzniecības lietu izskatīšanai.

³⁷ 4 koordinācijas centri, 96 koordinācijas sanāksmes, 333 jaunas cilvēku tirdzniecības lietas, 118 kopējas izmeklēšanas grupas, kas nodarbojas ar cilvēku tirdzniecības lietām 2018. un 2019. gadā.

³⁸ <https://www.consilium.europa.eu/media/44281/information-note-empact.pdf>; <https://newsroom.consilium.europa.eu/videos/127612-empact-2019-results-20200602>. *EMPACT* faktu lapas par 2019. gada rezultātiem (angļu valodā) pilnībā ir pieejamas šeit (dati par cilvēku tirdzniecības apkarošanu atrodami 6. un 7. lpp.): <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7623-2020-INIT/en/pdf>.

krimināltiesību instrumentus, lai iesaldētu un konfiscētu noziedzīgi iegūtus līdzekļus, konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu kopējais līmenis ES joprojām ir zems.

Kompetentās iestādes apsver iespēju izmantot lielapjoma IT sistēmas, t. sk. vīzu informācijas sistēmu, Šengenas Informācijas sistēmu (*SIS II*) un *Eurodac*³⁹, lai novērstu un izmeklētu smagus noziedzīgus nodarījumus, t. sk. cilvēku tirdzniecības gadījumus, un/vai sauktu pie atbildības par tiem. Ar *SIS II* palīdzību iestādes var atklāt (t. sk. izmantojot pirkstu nospiedumus), veikt izmeklēšanu un saukt pie atbildības cilvēku tirgotājus, kā arī identificēt un aizsargāt cietušos. Ar šīs sistēmas palīdzību var arī lokalizēt un izņemt konkrētus priekšmetus, ko izmanto likumpārkāpēji, piemēram, transportlīdzekļus, laivas, konteinerus un ceļošanas dokumentus. Dalībvalstis, Komisija un *eu-LISA*⁴⁰ plāno veikt turpmākus uzlabojumus/sagatavoties turpmākai *SIS II* pastiprināšanai, kas tiesībaizsardzības iestādēm no 2021. gada beigām nodrošinās papildu līdzekļus. Sadarbības satvara modernizēšana varētu būt svarīgs faktors, kas uzlabotu cilvēku tirdzniecībā cietušo, t. sk. bērnu, ka arī noziedzīgo nodarījumu izdarītāju identifikāciju.

Cilvēku tirdzniecības novēršana ir galvenā prioritāte Komisijas 2017. gada paziņojumā par ES rīcības pastiprināšanu, lai risinātu cilvēku tirdzniecības problēmu (“2017. gada paziņojums”)⁴¹. Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvā ir noteiktas konkrētas prasības dalībvalstīm, cita starpā rīcība, kas atturētu no cilvēku tirdzniecības un samazinātu pieprasījumu pēc tās, kā arī informētības palielināšana, apmācība un kriminālatbildības noteikšanas apsvēršana cilvēku tirdzniecībā cietušu personu sniegtu pakalpojumu izmantotājiem. Eiropas Komisija 2017. gada paziņojumā kā svarīgu pasākumu aicināja dalībvalstis noteikt kriminālatbildību tiem, kuri apzināti izmanto cilvēku tirdzniecībā cietušu personu pakalpojumus. Eiropas Komisijas 2016. gada “lietotāju ziņojumā” veiktā analīze atklāja diezgan atšķirīgu tiesisko vidi ES, “kura nespēj efektīvi veicināt šādu pakalpojumu pieprasījuma mazināšanu.”⁴² Valstu līmenī tiesību aktos, kas pieņemti saskaņā ar Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas 18. panta 4. punktu, ir izmantotas dažādas pieejas tam, kā novērst noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu un samazināt nelikumīgo pieprasījumu pēc cilvēku tirdzniecībā cietušo “pakalpojumiem”, “izmantošanu” vai “eksploatāciju”. Minētās atšķirības ietver šādu valsts līmeņa pasākumu darbības jomu, mērķus un/vai īpašās prasības. Kopš otrā progresa ziņojuma tikai dažas dalībvalstis (piemēram, Igaunija, Kipra, Luksemburga, Zviedrija un Īrija) ziņojušas par jaunu tiesību aktu pieņemšanu vai spēkā esošo tiesību aktu grozīšanu, lai samazinātu pieprasījumu vai noteiktu kriminālatbildību par cilvēku tirdzniecībā cietušo sniegto pakalpojumu izmantošanu. Nīderlande ziņojusi par sāktām likumdošanas iniciatīvām, un citas valstis, piemēram, Latvija, Ungārija, Spānija, apsver tiesību aktus.

³⁹ Ar [EURODAC regulu](https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/identification-of-applicants_en) izveidota ES patvēruma pieteikumu iesniedzēju pirkstu nospiedumu datubāze: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/identification-of-applicants_en.

⁴⁰ Eiropas Savienības Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā.

⁴¹ COM(2017) 728 final.

⁴² COM(2016) 719 final.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijas uzsver, ka gadījumos, kad pastāv šādi tiesību aktu noteikumi, to izpilde ir ierobežota, bet kriminālvajāšana un notiesāšana pagaidām vēl notiek tikai ierobežotā apmērā. Tās atbalsta Komisijas prioritāti aicināt, lai dalībvalstis, kuras to vēl nav izdarījušas, atzītu par krimināli sodāmām personas, kuras apzināti izmanto cilvēku tirdzniecībā cietušo pakalpojumus, un uzsver, ka ir svarīgi noteikt kriminālatbildību par cietušo pakalpojumu izmantošanu visu veidu ekspluatācijai.

Dati par cilvēku tirdzniecībā cietušo sniegto pakalpojumu izmantošanas noziedzīgo nodarījumu, kas noteikts valsts tiesību aktos, tika vākti otro reizi. Vienpadsmit dalībvalstis ziņojušas par kopā 170 aizdomās turētām personām, 162 kriminālvajāšanas gadījumiem un 133 notiesājošiem spriedumiem saistībā ar cilvēku tirdzniecībā cietušo sniegto pakalpojumu izmantošanas noziedzīgo nodarījumu.

3.2 Cietušo piekļuve tiesībām un šo tiesību izmantošana

Viena no 2017. gada paziņojumā noteiktajām prioritātēm bija “nodrošināt labāku piekļuvi cietušo tiesībām un to izmantošanu”. ES tiesību akti paredz, ka cilvēku tirdzniecībā cietušajiem tiek sniegta palīdzība, atbalsts un aizsardzība saskaņā ar dažādiem tiesību aktiem, t. sk. Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu, Direktīvu 2004/81/EK par uzturēšanās atļaujām, Direktīvu 2012/29/ES par cietušo tiesībām⁴³ un Kompensāciju direktīvu⁴⁴. Dalībvalstis un pilsoniskās sabiedrības organizācijas ziņojušas, ka ir daudz paveikušas likumdošanas un politikas izstrādē, nodrošinot, ka cietušie var piekļūt savām tiesībām uz palīdzību, atbalstu un aizsardzību un izmantot tās, t. sk. pārrobežu kontekstā. Daudzas dalībvalstis piedalījušas Eiropas Noziedzības novēršanas tīkla un Eiropola rīkotajā kampaņā par cilvēku tirdzniecībā cietušo tiesībām⁴⁵, kuras mērķis bija uzrunāt potenciālos upurus un informēt viņus par palīdzību, aizsardzību, kā arī viņu tiesībām visās ES valstīs⁴⁶.

Daudzos ziņojumos par prioritāti tika noteikta uzmanības pievēršana cietušo īpašajām vajadzībām, vienlaikus ņemot vērā viņu personīgo vēsturi, un individualizētu pakalpojumu nodrošināšana viņiem. Dalībvalstis un pilsoniskās sabiedrības organizācijas atgādināja, ka ir vajadzīga efektīva un lietderīga daudzozaru un daudzāģentūru pieeja, t. sk. vairākās valodās strādāt spējīgu darbinieku izmantošana. Daudzas izmaiņas tiesību aktos attiecās uz Cietušo tiesību direktīvas transponēšanu un īstenošanu, t. sk. cietušo aizsardzībai kriminālprocesā un cietušo bērnu aizsardzības un atbalsta pasākumiem.

Visās dalībvalstīs, izņemot vienu, ir ieviesti valsts mehānismi cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem, lai uzlabotu cilvēku tirdzniecībā cietušo agrīnu identificēšanu un

⁴³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/29/ES (2012. gada 25. oktobris), ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI (OV L 315, 14.11.2012., 57. lpp.).

⁴⁴ Padomes Direktīva 2004/80/EK (2004. gada 29. aprīlis) par kompensāciju noziegumos cietušajiem (OV L 261, 6.8.2004., 15. lpp.).

⁴⁵ <https://eucpn.org/preventhumantrafficking>.

⁴⁶ 23 iesaistītās valstis ir Austrija, Beļģija, Bulgārija, Čehijas Republika, Grieķija, Horvātija, Islande, Īrija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Spānija, Ungārija un Ungārija. Sk. <https://eucpn.org/preventhumantrafficking>.

palīdzības un atbalsta sniegšanu viņiem. Minēto mehānismu darbības joma, darbība un formālisma līmenis dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgs. Visās dalībvalstīs ir ieviesti vismaz kaut kādi pasākumi un procedūras, kuru mērķis ir uzlabot identificēšanu (piemēram, rādītāji, pamatnostādnes, kas vērstas uz konkrētām augsta riska grupām, kopīga tiesībaizsardzības, darba inspektoru un migrācijas dienestu iniciatīva). Piemēram, Grieķija ziņo, ka tās valsts mehānisms cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem stājās spēkā 2019. gadā. Spānija ir izveidojusi procedūru to potenciālo cilvēku tirdzniecības upuru nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem, kuri iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu Madrides Barahas lidostā. Palīdzības tālruni cilvēku tirdzniecībā cietušajiem ir vēl viens instruments, kas ļauj viņus identificēt, kā arī nodrošināt viņiem piekļuvi atbalsta pakalpojumiem. Turklāt cietušo bērnu oficiālai identificēšanai ir vajadzīgi papildu dalībnieki, jāpielāgo procedūras un kopumā jāpiemēro princips par bērna interešu ņemšanu vērā. Papildus tiesībaizsardzības, policijas un robežsardzes iestādēm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām cietušo bērnu identificēšanā ir iesaistītas arī citas struktūras, piemēram, migrācijas amatpersonas, darba inspektori un diplomātiskie dienesti. Pētījumā “Dalībvalstu iekšējo un starptautisko mehānismu cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem darbības pārskatīšana” tika uzsvērtas konkrētas problēmas saistībā ar cietušo identificēšanu viņu pašu dalībvalstīs, jo īpaši tāpēc, ka atklāšanas sistēma ir īpaši pielāgota tā, lai identificētu cietušos no trešām valstīm, un ka tā nav pietiekami efektīva, lai palīdzētu ES cietušajiem, jo īpaši bērniem⁴⁷.

Dalībvalstis ziņojušas par bērniem paredzētiem konkrētiem pasākumiem, kuru mērķis ir uzlabot cilvēku tirdzniecībā cietušo identificēšanu un procedūras nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem. To vidū bija norādījumu pieņemšana, specializētu iestāžu un izmitināšanas centru izveide un tiesību aktu par aizbildnību grozīšana attiecībā uz bērniem, kuri palikuši bez vecāku aprūpes⁴⁸.

Ar dzimumu saistīti pasākumi ietvēra tādu politikas instrumentu pieņemšanu, ar kuriem sniedz informāciju veselības aprūpes darbiniekiem par to, kā identificēt seksuālas izmantošanas nolūkā veiktā cilvēku tirdzniecībā cietušas sievietes un meitenes, nodrošina apmācību un norādījumus imigrācijas iestādēm par vardarbību dzimuma dēļ, ieskaitot seksuālo izmantošanu, un tādu palīdzības procedūru īstenošanu, kas īpaši paredzētas sievietēm un bērniem karstajos punktos. Dalībvalstis ziņojušas, ka identificēšanas procesā iesaistīto valsts iestāžu un citu ieinteresēto personu zināšanu un spēju vairošana un nosūtīšanas procedūru uzlabošana uzlabo cietušo identificēšanu, un tādējādi var identificēt vairāk cietušo. Tomēr attiecībā uz bērniem, kuri iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu, bērnu aizsardzības dienestu iesaiste nosūtīšanas mehānismos pašlaik ir ierobežota, un tā ir jāpastiprina.

Dalībvalstis arī uzsvēra, ka ir ieviesti skaidri definēti procesi, kuros ir noteiktas funkcijas, un pieejamie dati, kas sadalīti pēc dzimuma un vecuma, ir noderīgi, lai izmērītu šā fenomena mērogu un noteiktu risināmās vajadzības. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas paudušas nožēlu, ka ir izslēgtas no oficiālā identificēšanas procesa dažās ES dalībvalstīs.

⁴⁷ Eiropas Komisija, pētījums “Dalībvalstu iekšējo un starptautisko mehānismu cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem darbības pārskatīšana”, 2020. gads.

⁴⁸ Pamattiesību aģentūra ir turpinājusi atbalstīt aizbildnības sistēmu stiprināšanu dalībvalstīs, piemēram, Grieķijā un Itālijā, t. sk. pievēršot uzmanību cilvēku tirdzniecībā cietušiem bērniem.

Tās arī uzsvērušas, ka dalībvalstīs netiek konsekventi piemērots atlabšanas un pārdomu periods, ka trūkst agrīnas juridiskas iejaukšanās un ka identificēšanas procesā iesaistītie darbinieki netiek apmācīti, kā dēļ cietušie var netikt oficiāli identificēti. Joprojām ir jārisina jautājums par nesodāmības klauzulas piemērošanu, saskaņā ar kuru cietušie nebūtu jāsoda par noziegumiem, kurus viņi bijuši spiesti izdarīt, un par cietušo piekļuvi kompensācijai.

3.3 Visaptverošas darbības

Cilvēku tirdzniecība ir sarežģīts noziedzīgs nodarījums, kas joprojām tiek sistemātiski skatīts visās attiecīgajās svarīgajās ES politikas jomās (piemēram, drošība, migrācija, tiesiskums, dzimumu līdztiesība, diskriminācijas novēršana, pamattiesības, bērnu aizsardzība, nodarbinātība, lauksaimniecība un zivsaimniecība, attīstība, pētniecība un humānā palīdzība)⁴⁹.

Cilvēku tirdzniecības ārējā un iekšējā dimensija ir cieši saistītas. Komisijas dienesti un Eiropas Ārējās darbības dienests ir veikuši lielu darbu, lai nodrošinātu saskaņotu un koordinētu pieeju šā noziedzīgā nodarījuma apkarošanai. Cilvēku tirdzniecības problēma tiek risināta, izmantojot plašu politikas instrumentu klāstu, t. sk. Globālo ES ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju, Rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam⁵⁰, kopīgo paziņojumu “Ceļā uz visaptverošu stratēģiju ar Āfriku”⁵¹, ES Rietumbalkānu stratēģiju⁵² un Eiropas kaimiņattiecību politiku.

Civilās un militārās kopējās drošības un aizsardzības politikas^{53 54} misijas ir svarīgs instruments cīņā pret organizēto noziedzību. Vidusjūras reģiona centrālajā daļā EUNAVFOR MED operācijai *Sophia* ir bijusi izšķiroša nozīme vispārējās jūras drošības uzlabošanā, un tā ir palīdzējusi izjaukt un likvidēt migrantu kontrabandistu un tirgotāju peļņas gūšanas modeli un noziedzīgos tīklus un uzlabot sadarbību ar plašu organizāciju loku. Operācija EUNAVFOR MED IRINI no 2020. gada 31. marta aizstāja operāciju *Sophia*, un tās galvenais uzdevums ir īstenot ANO ieroču embargo Lībijā, vienlaikus arī palīdzot sagraut migrantu kontrabandas un cilvēku tirdzniecības tīklu peļņas gūšanas modeli.

⁴⁹ Lūk, jaunākie piemēri: Savienība, kurā valda līdztiesība: dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam (Savienība, kurā valda līdztiesība: dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam); ES stratēģija par cietušo tiesībām (2020.–2025. gads) (COM(2020) 258 final); ES stratēģija efektīvākai cīņai pret bērnu seksuālu izmantošanu (COM(2020) 607 final); ES Narkomānijas apkarošanas programma un rīcības plāns 2021.–2025. gadam (COM(2020) 606 final).

⁵⁰ Pielikums — Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “ES Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam” (JOIN(2020) 5 final), <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10101/2020/EN/JOIN-2020-5-F1-EN-ANNEX-1-PART-1.PDF>.

⁵¹ Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Ceļā uz visaptverošu stratēģiju ar Āfriku” JOIN(2020) 4 final, https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/communication-eu-africa-strategy-join-2020-4-final_en.pdf.

⁵² Strasbūra, 6.2.2018., COM(2018) 65 final.

⁵³ KOPIĢS DIENESTU DARBA DOKUMENTS “Kopīgais rīcības plāns, ar ko īsteno Civilās KDAP pakto”, 8962/19.

⁵⁴ Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumi par Civilās KDAP pakta izveidi, 14305/18.

Cilvēku tirdzniecības problēma tiek plaši risināta ar attīstības un sadarbības instrumentiem, kas saistīti ar Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam. Cilvēku tirdzniecība ir iekļauta trīs konkrētos mērķos, t. sk. par visu veidu vardarbības pret sievietēm un meitenēm, ieskaitot seksuālas izmantošanas nolūkā, izskaušanu (ilgtspējīgas attīstības mērķis (5.2. IAM), par piespiedu darba un cilvēku tirdzniecības izskaušanu (8.7. IAM) un par bērnu tirdzniecības izskaušanu (16.2. IAM). ES ir iesaistīta procesā, kurā pārskata Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību un tās protokolus, t. sk. cilvēku tirdzniecības jomā.

Vairākās ārpolitikas jomās, partnerībās un iniciatīvās ar trešām valstīm vai reģionālām organizācijām ir turpināts risināt cilvēku tirdzniecības problēmu, jo īpaši saistībā ar turpmākiem pasākumiem pēc kopīgā Valetas rīcības plāna (piemēram, Hartūmas process un Rabātas process).

Prioritāte joprojām ir arī nodrošināt finansējumu cilvēku tirdzniecības apkarošanas iniciatīvām ES un partnervalstīs. Dalībvalstis ziņojušas par projektiem, ko īsteno saskaņā ar dalītās pārvaldības finansējumu, izmantojot valsts programmas, kas darbojas Iekšējās drošības fonda vai Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda ietvaros, un transnacionāliem projektiem, kurus finansē no ES “Iekšējās drošības fonda — policija” un Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda dotācijām. Projektus turpināja finansēt arī no:

- citām ES finansējuma plūsmām (piemēram, Eiropas Savienības programma “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība”);
- *EMPACT* darbībām, kas paredzētas ES aģentūru budžetos;
- valstu līdzekļiem;
- ES un ANO iniciatīvas “Spotlight” līdzekļiem;
- ES Trasta fonda Āfrikai;
- iniciatīvas “Glo.Act” līdzekļiem, attīstības sadarbības instrumenta un
- Eiropas Attīstības fonda.

Lai nodrošinātu politikas saskaņotību un konsekvenci, tika turpināts koordinācijas darbs ES līmenī:

- rīkojot tematiskās un strukturētās sanāksmes ES Pilsoniskās sabiedrības platformā cīņai pret cilvēku tirdzniecību, kā arī ES valstu ziņotāju tīkla un līdzvērtīgu mehānismu sanāksmes;
- rīkojot koordinācijas sanāksmes, kurās piedalījās 10 ES aģentūras, kuras 2018. gadā parakstīja kopīgo paziņojumu par apņemšanos sadarboties cīņā pret cilvēku tirdzniecību;
- Eiropas Komisijas starpdienestu grupas ietvaros un
- rīkojot sanāksmes ar citām ES iestādēm (Eiropas Parlamentu un Padomi).

Turpinājās arī starptautiskā sadarbība, t. sk. sadarbība ar starptautiskām organizācijām un ANO struktūrām.

4 SECINĀJUMI

Šā ziņojuma galvenie konstatējumi liecina, ka cilvēku tirdzniecība ES nav mazinājusies, bet gan attīstījusies, un ir radušies jauni riski. Joprojām daudzi cieš no vardarbības, draudiem un milzīgā kaitējuma, ko nodara cilvēku tirdzniecība. Cilvēku tirdzniecības pastāvēšana rada milzīgas izmaksas cilvēciskajā, sociālajā un ekonomiskajā plāksnē, savukārt kontrabandisti un citi dalībnieki, kas apzināti vai neapzināti ir iesaistīti nelikumīgās darbībās tirdzniecības ķēdē, gūst milzīgu peļņu. Lai uzlabotu *status quo*, ir būtiski cīnīties pret vainīgo, lietotāju, izmantotāju un peļņas guvēju nesodāmības apziņu.

Ziņojumā arī atzīmēts, ka ir panākts ievērojams progress attiecībā uz transnacionālo sadarbību ES valstu starpā un ar trešām valstīm, t. sk. attiecībā uz pārrobežu tiesībsardzības un tiesu iestāžu operatīvajām darbībām un attiecībā uz valstu un transnacionālo mehānismu ieviešanu un uzlabošanu cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem, kā arī zināšanu bāzes izveidi par šo fenomenu. Tomēr kriminālvajāšanas un notiesāšanas gadījumu skaits joprojām ir neliels, savukārt cietušo skaits joprojām ir liels. Diezgan atšķirīgā tiesiskā vide attiecībā uz kriminālatbildības noteikšanu par cilvēku tirdzniecībā cietušo pakalpojumu izmantošanu var kavēt turpmākus centienus mazināt pieprasījumu pēc šādiem pakalpojumiem. Kad cietušie saņem palīdzību, atbalstu un aizsardzību, netiek ņemtas vērā viņu vajadzības attiecībā uz ekspluatācijas veidiem, kuriem viņi bijuši pakļauti, viņu dzimumu un vecumu, kā arī viņu īpašajām vajadzībām un apstākļiem. Datu reģistrēšana un ziņošana joprojām nenotiek konsekventi. Konstatētās bažas liecina par Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvas vājo īstenošanu dalībvalstīs, un tās īstenošana ir vēl vairāk jāpastiprina.

Cilvēku tirdzniecība ir noziegums, kurš pārsniedz valstu robežas un kura pamatā ir nelikumīgs pieprasījums gan ES, gan ārpus tās, un kurš nelabvēlīgi ietekmē visas ES dalībvalstis. Drošības partnerību stiprināšana starp ES un trešām valstīm varētu palielināt sadarbību, lai cīnītos pret kopīgiem draudiem. Šāda pieeja balstītos uz kopīgām drošības interesēm, kā arī uz iedibinātu sadarbību un drošības dialogu⁵⁵. Nepietiekamā progresa un cilvēku tirdzniecības tendenču attīstības dēļ ir vajadzīga jauna stratēģiska pieeja cilvēku tirdzniecības izskaušanai. Šīs darbības tiks izstrādātas saistībā ar Organizētās noziedzības apkarošanas programmu.

⁵⁵ COM(2020) 605 final.